

|                                                                                                     |  |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
| УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ<br>ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ<br>ДС/СС 05/4-02 бр. 463/1-ХП/8<br>04.04.2013. године |  |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|--|

ВЕЋЕ НАУЧНИХ ОБЛАСТИ  
ДРУШТВЕНО-ХУМАНИСТИЧКИХ НАУКА

Наставно-научно веће Филозофског факултета у Београду је на својој IV редовној седници, 04.04.2013. године – на основу чл. 221. став 1. алинеја 14. и члана 266. Статута Факултета, прихватило Извештај Комисије за докторске студије с предлогом теме за докторску дисертацију: ДРЖАВА, ДРУШТВО И ЦРКВЕНА УМЕТНОСТ У КНЕЖЕВИНИ СРБИЈИ (1830-1882), докторанда Ане Костић.

За ментора је одређен проф. др Ненад Макуљевић.

|                                                                                                                                                       |                                                   |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------|
| <u>Доставити:</u><br>1х Универзитету у Београду<br>1х Стручном сараднику за<br>докторске дисертације<br>1х Шефу Одсека за правне послове<br>1х Архиви | ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА<br><br>Проф. др Милош Арсенијевић |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------|

|                            |                                                                                                                                         |
|----------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Факултет <u>Филозофски</u> | УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ<br><br>Веће научних области друштвено-хуманистичких наука<br>(Назив већа научних области коме се захтев упућује) |
| 04/1-2 бр. 6/2306          |                                                                                                                                         |
| (број захтева)             |                                                                                                                                         |
| 4.04.2013.                 |                                                                                                                                         |
| (датум)                    |                                                                                                                                         |

### ЗАХТЕВ

#### за давање сагласности на предлог теме докторске дисертације

Молимо да, сходно члану 46. ст. 5. тач. 3. Статута Универзитета у Београду («Гласник Универзитета», бр. 131/06), дате сагласност на предлог теме докторске дисертације:

Држава, друштво и црквена уметност у Кнежевини Србији (1830-1882)

(пун назив предложене теме докторске дисертације)

НАУЧНА ОБЛАСТ историја уметности

ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ:

Име, име једног од родитеља и презиме кандидата:

Ана (Добрица) Костић

Назив и седиште факултета на коме је стекао високо образовање: Филозофски у Београду

Година 2009. дипломирања:

Назив мастер рада кандидата:

Црквени комплекс у Лозовику

Назив факултета на коме је мастер рад одбрањена: Филозофски

Година одбране мастер рада: 2010.

Обавештавамо вас да Наставно-научно веће је

на седници 4.04.2013. одржаној

размотрило предложену тему и закључило да је тема подобна за израду докторске дисертације.

|  |                                   |
|--|-----------------------------------|
|  | ДЕКАН ФАКУЛТЕТА                   |
|  | <u>Проф. др Милош Арсенијевић</u> |

Додатак уз образац 1.

## ПОДАЦИ О МЕНТОРУ

за кандидата Ана Костић

Име и презиме ментора: Ненад Макуљевић

Звање: Ванредни професор

Списак радова који квалификују ментора за вођење докторске дисертације:

1. Сакрална топографија Неготинске Крајине, приредио Н. Макуљевић, Неготин 2013.
2. The "Zograph" Model of Orthodox Painting in Southeast Europe 1830-1870. *Balkanica* (Beograd 2003), knj. 34, str. 385-405.
3. Визуелна култура национализма и конституисање приватног идентитета. *Годишњак за друштвену историју*, (Београд 2004), год. 11, св. 2/3, стр. 47-63.
4. Уметност и национална идеја у XIX веку : систем европске и српске визуелне културе у служби нације, (Библиотека Јазон, књ. 13). 1. изд. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства, 2006.
5. Црквена уметност у Краљевини Србији : (1882-1914). Београд: Филозофски факултет, Катедра за историју уметности новог века, 2007.

Заокружити одговарајућу опцију (А, Б, В или Г):

А) У случају менторства дисертације на докторским студијама у групацији техничко-технолошких, природно-математичких и медицинских наука ментор треба да има најмање три рада са SCI, SSCI, ANCI или SCIE листе, као и Math-Net.Ru листе.

Б) У случају менторства дисертације на докторским студијама у групацији друштвено-хуманистичких наука ментор треба да има најмање три рада са релевантне листе научних часописа (Релевантна листа научних часописа обухвата SCI, SSCI, ANCI и SCIE листе, као и ERIH листу, листу часописа које је Министарство за науку класификовало као M24 и додатну листу часописа коју ће, на предлог универзитета, донети Национални савет за

високо образовање. Посебно се вреднују и монографије које Министарство науке класификује као M11, M12, M13, M14, M41 и M51.)

В) У случају израде докторске дисертације према ранијим прописима за кандидате који су стекли академски назив магистра наука ментор треба да има пет радова (референци) које га, по оцени Већа научних области, квалификују за ментора односне дисертације.

Г) У случају да у ужој научној области нема квалификованих наставника, приложити одлуку Већа докторских студија о именовању редовног професора за ментора.

**ДЕКАН ФАКУЛТЕТА**

Датум \_\_\_\_\_

М.П.

**проф. др Милош Арсенијевић**

Одељење за историју уметности  
Филозофски факултет у Београду

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ПРЕДЛОГА ТЕМЕ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

***ДРЖАВА, ДРУШТВО И ЦРКВЕНА УМЕТНОСТ  
У КНЕЖЕВИНИ СРБИЈИ (1830-1882)***

кандидат: Ана Костић

6i10-5

Ментор: др Ненад Макуљевић

***Београд 2013.***

## ПРЕДМЕТ ИСТРАЖИВАЊА

Предмет тезе под називом *Држава, друштво и црквена уметност у Кнежевини Србији (1830-1882)* јесте истраживање односа између државе, друштва и црквене уметности који се развијао у периоду од 1830. до 1882. године на територији Кнежевине Србије.

Црквена уметност Кнежевине Србије, као предмет историјско-уметничке анализе, до сада није била проучавана са намером да се систематично истражи и синтетички прикаже сложени механизам односа државе, друштва и црквене уметности. Као предмет истраживања црквена уметност Кнежевине Србије је до сада била само обрађивана у оквиру општих прегледа стилских токова црквеног сликарства и градитељства прве половине XIX века (Д. Ст. Павловић 1962; М. Јовановић 1976, 1982, 2007; Б. Вујовић 1986...), у оквиру приказа опуса појединих сликара и архитеката (М. Харисијадис 1948; М. Коларић 1959; П. Васић 1970; М. Јовановић 1970;...), затим монографија посвећених појединим храмовима (Б. Вујовић 1983; 1984; 1996; Г. Луковић 1991; Р. Милошевић 2006; А. Милошевић 2006; Н. Макуљевић 2007; Т. Вићентић 2010... ) или у оквиру тумачења појединих теоретских питања и феномена (М. Јовановић 1968; Б. Несторовић 1974; Н. Макуљевић 1995-96; 1997; 2000; 2004; А. Кадијевић 2007...)

Предмет истраживања црквене уметности у Кнежевини Србији подразумева проучавање целокупне сакралне визуелне културе у контексту државних, идеолошких, друштвених и теолошких предуслова и оквира који су је креирали. Стога су предмет истраживања носиоци и покретачи те уметности – држава, друштво и црква, као и сложени механизми њиховог деловања на уобличавање форми и садржаја црквене уметности у периоду од 1830. до 1882. године. Истраживаће се појаве и феномени који су обликовали црквену уметност и утицали на популарну побожност, обнову, изградњу и опремање храмова и манастира у Кнежевини Србији. Истраживаће се примери црквене уметности попут градитељских подухвата којима је уобличен парохијски живот Кнежевине Србије. Анализираће се црквено сликарство, модели његовог развоја и уметничко-стилска поетика, као и програми зидног сликарства и иконостаса.

## **ЦИЉ ИСТРАЖИВАЊА**

Циљ истраживања црквене уметности настале на простору Кнежевине Србије у периоду између 1830. и 1882. године јесте идентификовање политичких, идеолошких, друштвених и теолошких основа њеног настанка, развоја и уобличавања. Намера да се уоче карактеристичне појаве и феномени, открију и реконструишу сложени механизми уобличавања црквене уметности Кнежевине Србије, показује да би очекивани резултат истраживања требао бити потпуније разумевање културног и уметничког живота Кнежевине Србије. Циљ истраживања јесте и превазилажење празнина које постоје у проучавању и истраживању српске црквене уметности Кнежевине Србије која су до сада била усмерена ка утврђивању дела појединих сликара и архитеката, монографском публикавању храмова или тумачењу појединих теоријских питања и феномена. Тиме ће се допринети превазилажењу стилских и дијалектичких погледа на српску уметност 19. века, и биће креирана сложенија слика о настанку и функцији праволсавне сакралне визуелне културе у Кнежевини Србији. Такође, циљ истраживања је и представљање до сада непознатих података, остварених уметничких целина, имена и опуса црквених градитеља и сликара, као и примера живописа и иконописа, до којих се дошло теренским истраживањима и истраживачким радом у Архиву Србије.

## **ОСНОВНЕ ХИПОТЕЗЕ**

- У креирању сакралне визуелне културе Кнежевине Србије (1830-1882) значајно место заузимају различити механизми деловања државе на уметност као што су државна политика и однос према цркви, законске регулативе и владараска и национална идеологија.

- Активно учешће у креирању и формулисању сакралне визуелне културе Кнежевине Србије (1830-1882) имају различите друштвене групе. Културна и научна јавност као и наручиоци, приложници и ктитори црквеног сликарства и градитељства својим утицајима, захтевима и естетским критеријумима учествују у уобличавању црквене уметности у Кнежевини Србији.
- Битне чиниоце у формирању сакралне визуелне праксе Кнежевине Србије представљају сликари и архитекте који остварују црквене поруџбине у периоду од 1830. до 1882. године. Они су примењујући одређена пикторална и иконографска решења, као и архитектонске концепције, креирали моделе црквеног сликарства и архитектуре Кнежевине Србије.

## МЕТОД ИСТРАЖИВАЊА

Истраживања црквене уметности у Кнежевини Србији (1830-1882) усмерена су ка утврђивању услова настанка, говора, намене и деловања сакралне визуелне праксе. С тога су истраживања заснована на комплексном методолошком приступу који подразумева поучавање уметности засновано на искуству и традицији савремених историјско-уметничких проучавања визуелне културе (*W. J. T. Mitchell 2002; 2005; N. Mirzoeff 2002; J. Baetens 2012*).

Један од методолошких приступа ће бити и контекстуално истраживање уметности (М.А. Holly, К. Мохеу 2002; М. F. Zimmerman 2003; М. Rampley и др...2012; А. D'Alleva 2005, Н. Макуљевић 2006; 2007...) што подразумева утврђивање структуралних и системских оквира настанка, развоја и деловања сакралне ликовне праксе у Кнежевини Србији.

Идентификовање структуралних оквира сакралне визуелне праксе подразумева утврђивање система у коме она настаје. Чиниоци система сакралне ликовне праксе јасно се могу препознати у деловању и идејама државе, црквене организације, друштва као и у носиоцима сликарских и архитектонских

концепција. С тога се полази од различитих методолошких становишта политичке и друштвене историје уметности која се заснивају на проблемима односа државе, друштва, религије и уметности (G. Pelles 1963; Н. Макуљевић 2006; 2007, 2011...; E.Amiot Saulnier 2007; P.M.Driskel 1992; T.J. Clark 1988...).

## **СТРУКТУРА РАДА**

Теза под називом *Држава, друштво и црквена уметност у Кнежевини Србији (1830–1882)* биће подељена у неколико поглавља. Саставни део тезе ће чинити и поглавља која садрже списак коришћених извора и литературе, као и списак и порекло илустрација.

### ***I Уводна разматрања***

Уводно поглавље је предвиђено за објашњење методолошких полазишта и контекстуализовање црквене уметности која се развијала на тлу Кнежевине Србије у периоду од 1830. до 1882. године, кроз дефинисање појмова као што су сакрална визуелна култура и њени теолошки, друштвени, политички и идеолошки оквири и садржаји. У оквиру уводних разматрања биће дат и осврт на досадашња историографска истраживања црквене уметности Кнежевине Србије.

### ***II Држава и креирање црквене уметности***

У другом поглављу се истражују и утврђују различити механизми деловања државе на развој и уобличавање црквене уметности у Кнежевини Србији. Разматрају се утицаји државне политике и идеологије, државне организационе структуре, њеног односа према цркви, као и утицаји законских регулатива на формирање главних токова сакралне визуелне културе у периоду од 1830-1882. године. Такође се разматрају и механизми деловања владарске идеологије на уобличавање црквене уметности Кнежевине Србије. Размотриће се и изложити различити примери исказивања идеолошких ставова кнезова Милоша Обреновића, Михаила Обреновића, Александра Карађорђевића и Милана Обреновића, кроз различите форме и садржаје сакралне визуелне праксе. Такође ће се размотрити и

утицаји владарске идеологије на јачање значаја одређених светитељских култова Кнежевине Србије који постају државотворни (примери: Култ Светог Стефана Првовенчаног, Симеона Немање и тд...).

### ***III Друштво и креирање црквене уметности***

У трећем поглављу се истражују и утврђују феномени и принципи деловања различитих друштвених група на креирање сакралне визуелне културе. Разматрају се утицаји, захтеви и естетски критеријуми које су културна и научна јавност имале на црквену уметност. Проучавају се у првом реду истраживачи старина (Димитрије Аврамовић, Андреја Дамјанов, Стеван Тодоровић, Феликс Каниц, Драгутин Милутиновић, Михаило Валтровић и др...), као и друге категорије културних радника који су својом афирмацијом рада појединих уметника у јавној сфери утицали на токове црквене уметности. У поглављу ће се такође разматрати носиоци патронажног механизма – наручиоци, ктитори и приложници, као и њихови утицаји на процес настанка и уобличавања сакралне визуелне културе Кнежевине Србије.

### ***IV Црква***

У четвртном поглављу се уочавају и истражују појаве и феномени који указују на сложеност и разноликост механизма којима је Црква уобличавала сакралну визуелну културу Кнежевине Србије у периоду од 1830. до 1882. године. Разматрају се утицаји црквених реформи, црквене организације и закона на токове и форме сакралне визуелне културе. Разматра се место и значај цркве као националне институције у оквиру државне идеологије који условљавају појаву одређених светитељских култова и програмских садржаја у сакралној визуелној култури (култ Стефана Првовенчаног, Светог Саве, Симеона Немање...појава тема из средњовековне националне историје у програмима иконостаса и живописа...). Уочавају се и разматрају различити захтеви и идеали високе црквене јерархије према црквеном сликарству, градитељству и уобличавању ентеријера храмова који су условљени теолошким схватањима и образовањем (митрополити Мелентије Павловић, Петар Јовановић, Михаило Јовановић и епископи). Такође се разматра

утицај мирског свештенства које уз епископе и митрополите представља важан фактор у креирању сакралне визуелне културе Кнежевине Србије будући да је на локалном нивоу избор сликара и градитеља најчешће зависио од њихових естетских схватања и образовања.

## ***V Модели црквеног сликарства***

У петом поглављу истражује се деловање уметника и њихова уметничко-стилска поетика која је визуелно обликовала сакрално сликарство Кнежевине Србије у периоду од 1830. до 1882. године. Указује се на деловање зографа и уметничко-стилску поетику зографског сликарства која доминира на ширем простору Кнежевине Србије у првој половини XIX века под покровитељством кнеза Милоша Обреновића, као и на деловање академски образованих уметника и уметничко-стилску поетику академског сликарства које постаје доминантно од средине XIX века осликавањем Саборне цркве у Београду. Утврђивањем ликовних поетика црквеног сликарства од средине XIX века проналазе се одговарајућа кретања у европској уметности помоћу којих се црквено сликарство у Кнежевини Србији посматра и проучава.

## ***VI Модели црквене архитектуре***

У шестом поглављу проблемски и хронолошки се истражује активност на обнови и изградњи православних храмова, како градских тако и сеоских, чиме је у периоду од 1830. до 1882. године прво обновљена, а затим и сасвим развијена и изграђена парохијска мрежа на територији Кнежевине Србије. Мапирају се деловања и поетика градитеља, као и радови који припадају различитим градитељским концепцијама, почевши од цркава-брвнара карактеристичних за руралне средине четрдесетих година XIX века, па све до различитих примера који припадају истористичкој поетици црквеног градитељства.

## ***VII Закључна разматрања***

Последње поглавље остављено је за закључна разматрања у којима се резимирају основне поставке претходних поглавља.

## ЛИТЕРАТУРА И ИЗВОРИ:

- Аврамовић Д., *Света Гора са стране вере, художества и повеснице*, Београд 1848.
- Аврамовић Д., *Описаніє древностій србски у Светой (Атонской) гори*, Београд 1847.
- Андрејевић А., *Сликаство Димитрија Посниковића у Старој Грузи*, Наша Прошлост 1-2, Краљево 1967, 89-94.
- Amiot Saulinier E., *La Peinture religieuse en France 1873-1879*, Musée d'Orsay, Paris 2007.
- Andrews K., *The Nazarenes*, Oxford 1964.
- Art History, Aesthetics, Visual Studies*, ed. By M.A. Holly K. Moxey, Sterling and Francine Clark art Institute 2002.
- Art History and Visual studies in Europe. Transnational discourses and national frameworks*, ed. Rampley M., Lenain T., Locher H., Pinotti A., Schoell-Glass Ch., Zijalmans K., Leiden-Bostn 2012.
- Baetens J., *Visual Culture and Visual and Visual Studies*, in: *Art History and Visual studies in Europe. Transnational discourses and national frameworks*, ed. Rampley M., Lenain T., Locher H., Pinotti A., Schoell-Glass Ch., Zijalmans K., Leiden-Bostn 2012, 91-106.
- Богдановић С., *Михаило Влатровић и Драгутин Милутиновић као истраживачи српских старина*, Излози Српског ученог друштва, Београд 1978, 7-81.
- Богдановић М.-Новчић С., *Храм Силаска Светог Духа у Краљеву*, у: *Рудо Поље-Карановац-Краљево*, Зборник радова, Београд-Краљево 2000, 300-312.
- Борозан И., *Репрезентативна култура и политичка пропаганда, Споменик кнезу Милошу у Неготину*, Београд 2006.
- Борозан И., *Црква Свете Тројице у Неготину*, у: *Сакрална топографија Неготинске Крајине*, прир. Н. Макуљевић, Неготин 2012, 154-173.
- Браничевска епархија у првој половини XIX века*, прир. Н. Ђокић, Љ. Поповић, Пожаревац 2005.
- Büttner F., *Overbecks Ansichten von dr Ausbildung zum Kunstler, Anmerkungen zu zwei Texten Friedrich Overbecks*, у: *Johan Friedrich Overbeck, Ausst. Kat. Lubeck* 1989, 20-33.

Büttner F., Die klugen und törichten Jungfrauen im 19. Jahrhundert, Zur religiösen Bildkunst der Nazarener, *Staedel Jahrbuch*, n.f. 7 München 1979, 207-230.

*Вазнесењска црква у Београду*, ур. М. Радовановић, Београд 1984.

Васић П., *Живко Павловић, молер пожаревачки*, Пожаревац 1968.

Васић П., *Димитрије Аврамовић*, Београд 1970.

Васић П., *Три иконописца, Стајић, Стајић-Тошковић и Клајић*, ЗЛУМС 11, Нови Сад 1975, 305-315.

Васић П., *Сликарска породица Марковић*, Зборник радова Народног музеја 7, Чачак 1976,

Васић П., *Уметничка топографија Крушевца*, Нови Сад- Крушевац 1990.

Васић П., *Сликар Димитрије Посниковић и његова дела у ужичком крају*, Вести 11. VII 1963.

Вениамин, *Новая скрижалъ*, Москва 1992.

Веселић Ј., *Опис манастира у Србији*, I, Београд 1867.

Вићентић Т., *Црква Вазнесења Христовог у Орашцу*, Аранђеловац 2010.

Влаић Т., *Србскиј венац*, Београд 1850.

Вујић Ј., *Путешетствије по Србији*, II, Београд 1902.

Вујовић Б., *Уметност обновљене Србије 1791-1848*, Београд 1986.

Вујовић Б., *Црквени споменици на подручју града Београда*, Београд 1973.

Вујовић Б., *Саборна црква у Београду*, Београд 1996.

Вујовић Б., *Српске иконе XIX века*, Београд 1969.

Вујовић Б., *Саборна црква у Београду, прилог историји изградње и украшавања главног београдског храма, Годишњак града Београда XXX*, Београд 1983, 87-111.

Вујовић Б., *Посниковић Димитрије*, Ликовна енциклопедија Југославије, 2, Загреб 1987, 621.

Гвозденовић И., *Религијска улога, функција и стање цркава брвнара у Краљевачкој општини*, у: *Гласник Етнографског музеја у Београду*, бр 69, Београд 2005. у Србији XIX века (1835-1865), Градска култура на Балкану 2, Београд 1988.

Грујић Р., *Култ Св. Саве у Карловачкој митрополији XVIII и XIX века*, у: *Богословље X-2*, 3, Београд 1935.

Грчић Р., *Зидане цркве на подручју општине Горњи Милановац*, Зборник радова музеја рудничко-таковског краја Горњи Милановац, бр. 3-4 (2006), 143-173.

Гогољ Н., *Тумачење Божанствене литургије*, Београд 1995.

Гавриловић Б., *Неки дрворезбарски центри у Војводини, Преилог испитивању дрворезбарске делатности у XVIII и XIX веку*, Рад војвођанских музеја 3, Нови Сад 1954, 238-252.

*German Romantic prints and drawings*, London 2011.

Gossman L., *Unwilling Moderns: The Nazarene Painters of the Nineteenth Century*, Nineteenth century art worldwide, Vol. 2, Issue 3, 2003, b.p.

Grewe C., *Historicism and the Syimbolic Imagination in Nazarene Art*, Art Bulletin 2007, 82-107.

Давидов З., *Сликарски узори Павла Симића*, ЗЛУМС 8, Нови Сад 1972, 327-338.

*Димитрије Посниковић*, Преодница 10, Београд 5. IV 1891, 160.

Давидовић Д., *Жича, манстир у Србији зидан између 1190-1224*. Године, Сербски летописи за год. 1828, Будим.

Дечанац С., *Владлац и народ*, Београд 1897. стр 2-4, 225-226.

Димитријевић С., *Михаило архиепископ београдски и митрополит Србије, као православни јерарх, Србин, Словен и немар југословенства*, Београд 1933.

ДимитровскиИ И., *Историческое, догматическое, и таинственное изяснение божественной литургии*, Москва 1993.

Дурковић-Јакшић Љ., *Култ словенских апостола Ђирила и Методија код Срба*, Београд 1986.

Дурковић-Јакшић Љ., *Историја српских библиотека (1801-1950)*, Београд 1963.

Дурковић-Јакшић Љ., *Епископ Јоаникије Неиковић и обнова 1856. манастира Жиче*, Краљево 1987.

Дурковић-Јакшић Љ., *Обнављање Студенице и пренос из Каленића моштију Светог Краља Стефана Првовенчаног* 1839. године, Београд 1986.

D'Alleva A., *Methods and Theories of Art History*, London 2005.

Driskel M.P., *Representing Belief: Religion, Art and Society in Nineteenth-Century France*, The Pennsylvania State University 1992.

Droste M., *Das fresco als Idee: zur Geschichte öffentlicher Kunst im 19. Jahrhundert*, Bd 2, Kunstgeschichte: Form und Interesse, Münster 1980.

Ђокић Н., *Цркве у Крагујевачком округу за време прве владе књаза Милоша, Крагујевац престоница Србије 1818-1841* : зборник радова са научног скупа одржаног 20. септембра 2006. године у Крагујевцу / уредници Бориша Радовановић, Предраг Илић, Крагујевац 2007, 219-288.

Ђорђевић Т.Р., *Из Србије кнеза Милоша, културне прилике од 1815. до 1839.*, Београд 1922.

Ђорђевић Т.Р., *Из Србије кнеза Милоша, становништво и насеља*, Београд 1924.

Ђорђевић Т.Р., *Архивска грађа за насеља у Србији у време прве владе кнеза Милоша (1815-1839)*, Београд-Земун 1926.

Ђорђевић Т.Р., *Звона по нашим црквама за време Турака*, у: *Наш народни живот* V, Београд 1932.

Ђорђевић В., *Успомене, културне скице из друге половине деветнаестог века*, Нови Сад 1927.

Ђурић-Замоло Д., *Најранији правни прописи из области архитектуре и урбанизма у Србији XIX века (1835-1865)*, Градска култура на Балкану 2, Београд 1988, 151-173.

*Живот и дело митрополита Михаила (1826-1898)*, ур. Д.Стефановић, Београд (САНУ) 2008.

*Зборник закона и уредаба издани у Књажевству Србији XV*, Београд 1863.

*Зборник правила, уредаба и наредба архијерејског сабора православне српске цркве у Краљевини Србији (од 1839. до 1900. године)*, Београд 1900.

*Зборник закона и уредаба издани у Књажевству Србији XVIII*, Београд 1865.

*Зборник закона и уредаба издани у Књажевству Србији XXXV*, Београд 1880.

Здравковић М., *Архитектура цркава брвнара у НР. Србији*, у: *Музеји* V, Београд 1950, 176-177.

Здравковић М., *Један интересантан документ архитектуре кнез Милошевог доба*, Гласник Етнографског института САНУ, књ. IV-VI, Београд 1955.

Ивановић Т., *Црква Светог Арханђела Гаврила у Аранђеловцу*, Аранђеловац 2004.

Илић А., *Петар Јовановић, митрополит београдски*, Београд 1911.

*Историја српског народа*, VI-1, Београд 1983.

Јовановић М., *Црквено богословије или Црквесловије за ученике виши разреда : СЪ благословомЪ НёговогЪ Високопреосвештенства Архіепископа београдскогЪ и Митрополита србскогЪ*, Господина Михаила, Београд 1860.

Јовановић М., *Ручна свеишеничка кнѣига*, Београд 1867.

Јовановић М., *Православный проповѣдникЪ митрополита србскогЪ Михаила*. КнѢ. 3, Београд 1867.

Јовановић М., *Православный проповедникЪ митрополита србскогЪ Михаила*. КнѢ. 2, Београд 1866.

Јовановић М., *Србљак*, Београд 1861.

Јовановић М., *Православный проповедникъ митрополита србскогъ Михаила*. Кнѣига прва, Београд 1866.

Јовановић М., *Душевный дневникЪ*, Београд 1959.

Јовановић М., *Црквений учитель*, Београд 1861.

Јовановић М., *Православна србска црква у Књажеству Србији*, Београд 1874.

Јовановић М., *Беседе и други књижевни радови*, Београд 1894.

Јовановић М., *Пастирска поученія православнимЪ христіянима на све неделѣ и празднике преко године*, Београд 1860.

Јовановић М., *Архієрейско поученіє новорукоположеномЪ свеишенику*, Београд 1858.

Јовановић М., *Српско црквеноградитељство и сликарство новијег доба*, Београд 2007.

Јовановић М., *Српско црквено сликарство у доба бидермајера*, Зборник Народног музеја XI/2, Београд 1982,

Јовановић М., *Међу јавом и мед сном, српско сликарство 1830-1890*, Београд 1992.

Јовановић М., *Српско сликарство у доба романтизма 1848-78*, Нови Сад, 1976.

Јовановић М., *Илустроване библије из библиотека у Бечу и Минхену*, Зборник филозофског факултета Х-1, Београд 1968, 299-307.

Јовановић М., *Сликари топчидерске и вазнесењске цркве у Београду*, у: *Зборник радова Ослобођење градова у Србији од Турака 1862-1867*, Београд 1970. 677-685.

Јовановић С., *Уставобранитељи и њихова влада*, Београд 1933.

*Johan Friedrich Overbeck und die Kathedrale von Djakovo / Kroatien*, Hrg. Axel Feus, Regensburg – Lübeck – Zagreb 1994/1995

Кадијевић А., *Естетика архитектуре Академизма (XIX-XX век)*, Београд 2005.

Кадијевић А., *Архитектура и дух времена*, Београд 2010.

Кадијевић А., *Један век тражења националног стила у српској архитектури: (средина XIX- XX средина века)*, Београд 2007.

Кадијевић А., *Архитектура јавних објеката у Карановцу-Краљево у XIX веку*: Београд-Краљево 2000.

Kadijević A., *Echoes of edieval Architecture in the Work of the Master Builder Andreja Damjanov*, Зограф 27, Београд 1998-1999, 167-175

Каниц Ф., *Србија Земља и становништво*, књ. II, Београд 1999.

Касалица В., *Цркве брвнаре на подручју Смедеревског поморавља*, у: *Гласник Друштва конзерватора Србије* 15, Београд , 106-109.

Кашић Д., *Петар Јовановић митрополит Србије: поводом стогодишњице смрти*, Православна мисао: часопис за богословску књижевност. бр7, год 2, Београд 1964, 35-52.

Кашић Д., *Рад кнеза Милоша на подизању и обнови цркава и манастира*, Гласник СПЦ, бр 10, Београд 1960.

Класицизам код Срба, књ. IV, прир. М. Коларић-Н. Кусовац, Београд 1967.

Класицизам код Срба, књ V, Београд 1967.

Коларић М., *Класицизам код Срба*, књ II, Београд 1966.

Коларић М., *Грађевине и грађевинари Србије од 1790. до 1839. године*, Београд 1959.

Коларић М., *Топчидерска црква, њени градитељи, њени сликари*, у: Зборник радова Народног музеја, Београд 1958, 335-341.

Коларић М., *Јован Исајловић, молер, и литографије уставобранитеља*, Летопис Матице српске књ. 370, св. 1-2, Нови Сад 1952, 81-87.

Коларић М., *Јања Молер, Енциклопедија ликовних уметности*, Загреб 1964, 62.

Коларић М., *Георгије Бакаловић (1786-1843)*, Зборник радова Народног музеја, 1, Београд 1956-57, 224-241.

Коларић М., *Два прилога за проучавање настанка и развоја романтизма у српској архитектури*, ЗЛУМС 10, Нови Сад 1979, 365-370.

Краут В., *Живот и цртачко дело Стеве Тодоровића*, у: ЗЛУМС 18, (Нови Сад 1982), 103-128.

Кусовац Н., *Класицизам код Срба*, књ. VII, каталог сликарства, Београд 1967.

Кусовац Н., *Милија Марковић, свештеник и сликар*, Гласник СПЦ 9, Београд 1965.

Кусовац Н.-Врбашки М.- Грујић В.- Краут В., *Стеван Тодоровић 1832-1925*, Београд-Нови Сад 2002.

Кусовац Н., *Српско сликарство XVIII и XIX века*, Каталог збирке Народног музеја – Београд, Београд 1987.

Лазић М., *Манастир Витовница у 19. веку*, дипломски рад, Београд 2005.

Лазић М., *Ктитори и приложници у српској култури 19. и почетком 20. века*, у: Приватни живот код Срба у 19. веку, прир. Н. Макуљевић, А. Столић 2006.

Луковић Г., *Црква у Ивањици*, Ивањица 1991.

Locher H., *Deutsche Malerei im 19. Jahrhundert*, Primus Verlag 2005.

Љушић Р., *Српска државност 19. века*, Београд 2008.

Љушић Р., *Кнежевина Србија 1830-1839*, Београд 2004.

Љушић Р., *Србија 19. века, изабрани радови*, Београд 1994.

Магарашевић Ђ., *Путовање по Србији у години 1827*, Београд 1983.

Макуљевић Н., *Црква Свете Тројице*, у: Саборни храм свете Тројице у Врању, прир. Н. Макуљевић, Врање 2008.

Макуљевић Н., *Реформа црквене уметности у југоситочној Србији после 1878*, Лесковачки зборик XXXVII, Лесковац 1997, 35-58.

Макуљевић Н., *Црква Светог Архангела Гаврила у Великом Градишту*, Велико Градите 2006.

Макуљевић Н., *Полагање Христово у гроб изнад царских двери Саборне цркве у Београду*, САОПШТЕЊА XXIX, Београд 1997, 203-212.

Макуљевић Н., *Црква у Карановцу - задужбина кнеза Милоша Обреновића : прилог проучавању односа владарске идеологије и црквене уметности, Рудопоље-Карановац-Краљево : (од првих помена до Првог светског рата)*, Београд-Краљево 2000. 283-294.

Макуљевић Н., *Прилог познавању сликаних програма владарских тронов у Србији (1804-1914)*, Саопштења XXVII-XXVIII, Београд 1995-96, 229-235-

Макуљевић Н., *Однос Србије и Хиландара у 19. веку, Студија из културне историје, у: Осам векова Хиландара*, Београд 2000, (139-152)

Макуљевић Н., *The „zograph“ model of Orthodox painting in Southeast europe 1830-1870*, у: *Balkanica XXXIV*, Belgrade 2004, (385-405).

Макуљевић Н., *Средњовековне теме у српском црквеном сликарству XIX века*, ЗЛУМС 32-33, Нови Сад 2003, 193-212.

Макуљевић Н., *Црквена уметност у Краљевини Србији (1882-1914)*, Београд 2007.

Макуљевић Н., *Уметност и национална идеја у XIX веку*, Београд 2006.

Makuljević N., *Dražava, društvo i vizuelna kultura: poznoosmanska arhitektura u Srbiji, Makedoni i Bosni i Hercegovini (State, socaety and visual culture: late Ottoman architecture in Serbia, Macedonia and Bosnia and Herzegovina)*, in: *Centre and peripheries in Ottoman architecture: Rediscovering a Balcan Heritage*, Sarajevo 2011, 118-121.

Маневић З., *Романтична архитектура: Коруновић, Митровић, Ђокић*, Београд 1990.

Маневић З., *Класицизам у српској архитектури*, Зборник Матице српске за класичне студије 4-5, Нови Сад 2002, 123-127.

Р. Марковић, *Задужбине кнеза Милоша*, Просветни преглед LVII, 3-5, Београд 1942, 121-130.

Медаковић Д., *Путеви српског барока*, Београд 1971.

Медаковић Д., *Манастир Савина*, Београд 1978.

Медаковић Д., *Српска уметност у XIX веку*, Београд 1981.

Медаковић Д., *Јован Клајић*, ЗЛУМС 1, Нови Сад 1965, 323-333.

Медаковић Д., *Рад вајара Димитрија Петровића на иконостасу београдске Саборне цркве*, Зборник Филозофског факултета IV-1, Београд 1956, 153-156.

Медаковић Д., *Истраживачи српских страина*, Београд 1985.

Микић О., *Сликар Јован Исајловић-малђи*, ЗЛУМС 17, Нови Сад 1981.

Микић О., *Српско сликарство 18-20. века, одабране студије*, Нови Сад 2005.

Миличевић М.Ђ., *Кнез Милош прича о себи*, Београд 2001.

Миличевић М.Ђ., *Манастири у Србији*, Гласник Српског ученог друштва књ. IV, Београд 1867.

Милошевић А., *Црква Светог Илије у Смедеревској Паланци*, Смедеревска Паланка 2006.

Милошевић Р., *Црквено задужбинарство код Срба*, Смедерево 2005.

Милошевић Р., *Саборни храм светог Ђорђа у Смедереву*, Смедерево 2006.

Мирковић Л., *Старине манастира Боговађе*, Споменик САН, XCIX, н.с. 1, Београд 1950.

Мирковић Л., *Хеортологија или историјски развитак и богослужење празника православне источне цркве*, Београд 1961.

Мирковић Л., *Православна литургија или наука о богослужењу православне источне цркве*, Први опћи део, Београд 1995.

Mitchell W.J.T., *Showing Seeing: A Critique of Visual Culture*, in: *Art History, Aesthetics, Visual Studies*, ed. By M.A. Holly K. Moxey, Sterling and Francine Clark art Institute 2002, 231-250.

Mitchell W.J.T., *What Do Pictures Want*, University of Chicago Press 2005.

Митошевић Д., *Стара црква у Лозовику*, у: *Две цркве-брвнаре у Смедеревском Поморављу*, Крњево 1956, текст у рукопису

Митошевић Д., *Цркве брвнаре у Смедеревском поморављу*, Смедерево 1981.

Митошевић Д., *Манастир Горњак*, Горњак 1975.

Митровић Ч., *О законодавним границама између цркве и државе*, Београд 1928.

Михаиловић Р., *Српски иконостас XVIII века и огледало*, у: *Дело XXVIII*, 11-12, Београд 1982.

Мишковић-Прелевић Љ., *Рад Драгутина Милутиновића и Михаила Валтровића на снимању средњовековних споменика у Србији*, Излози Српског ученог друштва, Београд 1978.

Mirzoeff N., *Working Out Visual Culture*, in: *Art History, Aesthetics, Visual Studies*, ed. By M.A. Holly K. Moxey, Sterling and Francine Clark art Institute 2002; 189-202.

Несторовић Б., *Архитектура Србије у XIX веку*, Архив САНУ 14410/I-A-1

Несторовић Б., *Преглед споменика архитектуре у Србији XIX века*, Саопштења X, Београд 1974, 141-168.

Несторовић Б., *Историја српске архитектуре у: Архитектура 144*, децембар 2009.

Обреновић М., *Милош Обреновић или поглед на историју Србије од 1813-1839 године*, Београд 1891.

Павићевић-Поповић Р, Павловић Д. Ст, Станић Р., *Молитва у гори, цркве брванаре у Србији*, Београд 1944.

Павловић Д.Ст., *Цркве брванаре у Србији*, Саопштења V, Београд 1962.

Павловић Д. Ст., *Старе цркве брванаре у Србији*, у: *Музеји 6*, Београд 1951.

Павловић Д. Ст., *Разноврсни облици и вредности уметничког изражавања код цркава брванара у Србији*, у: *Саопштења IV*, Београд 1961.

Павловић Д. Ст., *Цркве брванаре у обновљеној Србији : 1804-1834*, у: *Пола века науке и технике у обновљеној Србији : 1804-1854 : реферати са научног скупа одржаног 25. и 26. октобра 1995 / [главни и одговорни уредник Тодор И. Подгорац, Крагујевац 1996.*

Павловић К., *Сликаство Димитрија Посниковића*, Зборник историјског музеја Србије, 5, Београд 1968, 93-112.

Павловић Л., *Сликари Димитрије Посник у Смедеревском Подунављу*, Неки споменици културе, IV, Смедерево 1967, 67-100.

Павловић Л., *Култови лица код Срба и Македонаца*, Смедерево 1965.

Павловић Л. *Коришћење култа Светог Стефана Првовенчаног у XIX веку у политичке сврхе*, Неки споменици културе III, Смедерево 1964, 65-89.

Павловић Л., *Проблеми око зидања цркве Св. Георгија у Смедереву у XIX веку, у светлости архивских и других података*, у: Неки споменици културе, осврти и запажања V, Смедерево 1975, 103-140.

Пантелић Д., *Београдски пашалук пред први српски устанак (1794-1804)*, Београд 1949.

Пастир, Београд 1868-70.

Пераћ Ј., *Сликар Живко Петровић (1806-1868)*, Нови Сад 2001.

Петровић М., *Финансије и установе обновљене Србије до 1842*, I, Београд 1897.

Петровић М., *Финансије и установе обновљене Србије до 1842*, II, Београд 1898.

Петровић М., *Финансије и установе обновљене Србије до 1842*, III, Београд 1899.

Пирх О.Д., *Путовање по Србији у години 1829*, Београд 1900.

Пјевац Ј., *Иконостас и зидно сликарство храма Рођења Богородице у Богатићу*, Музеум 11, Шабац 2010, 265-286.

Поповић А., *Поменик шабачко-ваљевске епархије*, Београд 1940.

Поповић Г., *Духовне беседе Гаврила Поповића*, Београд 1895.

Поповић Р., *Кратак преглед српске цркве кроз историју*, Београд 2000.

Православље, Београд 1871-73.

Протић М., *Драгачево и његови славни синови*, Ниш 1940.

*Преосвећени Мелентије епископ тимочки*, Гласник СПЦ 22, Београд 1921.

Pelles G., *Art, Artists and Society. Painting in England and France, 1750-1850.*, Englewood Cliffs, N.J. 1963.

Радосављевић Н., *Стара црква у Миличиници: Књига прихода и расхода (1846-1863)*, Београд 2012.

Радосављевић Н., *Попис Тимочке епископије из 1836*, у: Мештовита грађа: Miscellanea, бр 28, Београд 2007, 31-62.

Радосављевић Н., *Шабачка епископија по попису из 1836*. / Недељко Радосављевић, Гласник 34, Ваљево 2000, 53-82.

Радосављевић, Н., *Црква брвнара у Сечој Реци*, Ужице 2012.

Рогич И., *Катедрала у Бакову: повјесни осврт: приказ архитектуре, скулптуре и сликарства*, Осијек 1932.

Ружичић Н., *Номоканон српске цркве, књига прва: теорија каноничког права*, Београд 1882.

Ружичић Н., *Историја српске цркве, књига I*, Загреб 1893.

Ружичић Н., *Историја српске цркве, књига II*, Београд 1895.

Симић Н., *Кнез Милош и српска уметност*, Београд 1960.

Симић Н., *О лику кнеза Лазара*, Гласник Српске православне цркве 6, Београд 1958, 102-103.

Симић Н., *Два предлога митрополита Михаила*, Гласник Српске православне цркве 5, Београд 1958.

Сион, Београд 1874-75

Слијепчевић Ђ., *Михаило, архиепископ београдски и митрополит Србије*, Минхен 1980.

Слијепчевић Ђ., *Историја Српске православне цркве, Од почетка XIX века до краја Другог светског рата, II*, Београд 1991.

*Споменица Тимочке епархије 1834-1934*, Неготин 1934.

Средојевић Д.А., *Герасим Ђорђевић епископ шабачки (1831-1839) и његово доба*, Београд 2004.

Станић Р., *Иконостас у Савинцу*, у: *Зборник радова Народног музеја, IV*, Чачак, 1974.

Станић Р., *Последње потписано дело Алексија Лазовића, прилог проучавању сликарске породице Лазовић*, Свеске Друштва историчара уметности Србије, 13, Београд 1982, 23-30.

Станић Р., *Прилог познавању дела Јанка Михаиловића Молера, Сретена Протића и Алексија Лазовића*, Зборник радова народног музеја, VII, Чачак 1976, 131-138.

Станић Р., *Савинац задужбихна Обреновића*, Наша прошлост 1-2, Краљево 1967, 78-88.

*Сакрална топографија Неготинске Крајине*, прир. Н. Макуљевић, Неготин 2012.

Стефановић Т., *Познавање цркве или обредословље*, Београд 1895.

Стојановић Љ., Стари српски записи и натписи, 2, Београд 1903.

Стојанчевић В., *Из историје српске православне цркве*, Ниш 2006.

Страњаковић Д., Кнез Милош према вери и цркви, Гласник СПЦ, бр 10, Београд 1960, 262-266.

Тимотијевић М., *Религиозно сликарство као историјска истина*, Саопштења XXXIV, Београд 2002, 362-378.

Тимотијевић М., *О симболичним фигурама композиција Јевреји на водама вавилонским Едуарда Бендемана и Живка Петровића*, Саопштења XXXII-XXXIII, Београд 2001-2002, 81.-98.

Тимотијевић М., *Улога муике у обличавању црквеног ентеријера у XVIII веку и у првој половини XIX века*, Зборник Матице Српске за сценске уметности ни музику, Нови Сад 1994, 55-64.

Тимотијевић М., *Serbia sancta u Srebia sacra у барокно верско-политичком програму Карловачке митрополије*, у: Свети Сава у српској историји и традицији, Београд 1998,

Томоски К., *Мајстор Андреја Дамјанов*, Скопље 1966.

The Art of Art History: A Critical Antology, ed. Preziosi D., Oxford University Press 1998.

The Art Historian, National Traditions and Institutional Practice, ed. By M.F. Zimmerman, Sterling and Francine Clark Art Institute 2003.

Тодоровић С., *Аутобиографија*, Нови Сад (Матица српска) 1826.

*Уредбе и прописи Митрополије београдске 1835-1856*, прир. З. Ранковић, М. Лазић, Пожаревац 2010.

*Уредбе и прописи Митрополије београдске : 1857-1876* , прир. З. Ранковић, М. Лазић, Пожаревац 2010.

Unovsky D.L., *The Pomp and politics of patriotism: imperial celebrations in Habsburg Austria 1848-1916*, Purdue University Press 2005.

Feuchtmüller R., *Leopold Kupelwieser und die Kunst der Österreichischen Spätromantik*, Wien 1970.

Филиповић М.С., *Андреја Дамјанов из Велеса, зограф и неимар*, Музеји 2 (Београд 1949)33-50.

Фолгић-Корјак А., *Црква светог архангела Михаила у Гучи*, Зборник радова Народног музеја, X, Чачак 1980, 89-92.

Харисијадис М., *Димитрије Посниковић*, Зборник Филозофског факултета Универзитета у Београду 1, Београд 1948, 259-264.

Хаџиева Алексијевска Ј. – Е. Касапова, *Архитект Андреја Дамјанов 1813-1878*. Скопље 2001.

Haskel F., *History and its Images, Art and the Interpretation of the Past*, Yale University Press 1995.

Хришћански весник, Београд 1879-1914.

Hollein M., Ch. Steinle, *Religion, Macht, Kunst Die Nazarener*, Frankfurt 2005.

Clark T.J., *Absolute Burgeois, Artists and Politics in France 1848-1851*, Thames and Hudson 1988.

Clark, T. J., *Image of the People: Gustave Courbet and the 1848. Revolution*, Berkeley: University of California Press, 1973.

*Цркве општине Жабари*, прир. М. Лазић-И. Борозан, Жабари 2004.

Џуњак М., *Црква Светих апостола Петра и Павла у Коларима*, Смедерево 2003.

Џуњак М., *Црква Светог пророка Илије у Михајловцу*, Михајловац 2006.

Шакота С., *Марковић Милија*, Енциклопедија ликовних уметности, 3, Загреб 1964. 410-411.

Шакота М., *Студеничка ризница*, Београд 1988.

Швабић П., *Мелентије Павловић, митрополит београдски 1831-1833. год*, Гласник Православне цркве у Краљевини Србији, Споменик СКА XXIV, Београд 1894.

Шелмић Л., *Српско сликарство 18. и 19. века. Одабране студије*, Нови Сад, 2003.

Шелмић Л., *Прилог проучавању српског назаренског сликарства, о једном сликарском приручнику српских сликара средине XIX века*, у: Српско сликарство 18. и 19. века, Нови Сад, 2003, 65-70.

Vaughan W., *Romantic Art*, London 1985.

**Непубликована архивска грађа:**

Архив Србије, фонд Књажевска Канцеларија – КК – Београд (1815-1839)

Архив Србије, фонд Министарство просвете – МПс – Београд (1838-1918)

Архив Србије, фонд Митрополија Београдска – МБ- Београд (1831-1908)

Архив Србије, фонд Шабачка епархија – ША (1839-1870)

**Наставно-научном већу  
Филозофског факултета**

**РЕФЕРАТ О КВАЛИФИКОВАЊУ КАНДИДАТА И ПОДОБНОСТИ  
ПРЕДЛОЖЕНЕ ТЕМЕ ЗА ДОКТОРСКУ ДИСЕРТАЦИЈУ**

**Основни подаци о кандидату и дисертацији:** Ана Костић је рођена је 13. јануара 1984. године у Смедереву. Дипломирала је на Одељењу за историју уметности Филозофског факултета у Београду 2009. године. Тема њеног дипломског рада је «Представа Свети Сава мири браћу у српском црквеном сликарству XIX века.» Мастер студије на Одељењу за историју уметности Филозофског факултета у Београду завршила је 2010. године, са темом « Црквени комплекс у Лозовику.» Ана Костић похађа докторске студије на Филозофском факултету у Београду. Просечна оцена на докторским студијама је 10,00.

Ана Костић спада у најактивније и најистакнутије студенте историје уметности, што је било потврђено и бројним наградама. Током школске 2004/2005. добила је стипендију Фонда за младе таленте општине Смедерево, а наредне 2006/2007. стипендију Eurobanka EFG. Фонд за младе таленте Републике Србије је Ана Костић доделио стипендију 2009., а награда за изузетан успех на студијама историје уметности додељена јој је из фонда Катарине Амброзић.

Основна област научних интересовања Ане Костић је усмерена ка проучавању српске сакралне визуелне културе новог века. Из ове области она је објавила више научних радова у референтним научним часописима и више монографских прилога у књизи Сакрална топографија Неготинске Крајине (Неготин 2012.). Ана Костић је учествовала у више истраживачких пројеката. Она је учесник у научном пројекту билатералне сарадње Србије и Словеније у 2012-2013: " Уметничка размена и креирање југословенског идентитета у визуелној култури 1848-1990: Србија-Словенија/ Словенија-Србија. » Ана Костић је и учесник

пројекта „Представе идентитета у уметности и вербално-визуелној култури новог доба“, где је ангажована као истраживач-сарадник при Филозофском факултету Универзитета у Београду.

Тему дисертације: **«Држава, друштво и црквена уметност у Кнежевини Србији (1830-1882)»** коју је Ана Костић пријавила сматрамо веома добро утемељном и изузетно важном. Тема обухвата истраживање и анализирање односа државних, друштвених и црквених фактора у креирању црквене уметности Кнежевине Србије од 1830. до 1882., на основу проучавања сакралне визуелне културе, архивских и новинских извора.

**Предмет и циљ дисертације:** Предмет дисертације **« Држава, друштво и црквена уметност у Кнежевини Србији (1830-1882) »** Ане Костић представља истраживање односа црквене уметности и државе и друштва у Кнежевини Србији 1830-1882. Истражују се утицаји државе, друштва и црквене организације на креирање свих видова црквене уметности. Државни утицаји се сагледавају кроз проучавање законских одредби и државних интервенција, које су утицали на изградњу и украшавање православних храмова. Како је православна црквена организација била државна вера у Кнежевини Србији, утицај државе на све видове верског живота, укључујући и област сакралне визуелне културе, био је велики. Друштвени утицај се огледао првенствено кроз систем приложништва и ктиторства, који су се огледали у даривању икона, финансирању осликавања цркава и изградње храмова, као и у односу стручне и културне јавности према сакралној визуелној култури. Православна црквена организација у Кнежевини Србији је надгледала и контролисала поштовање канонских норми, као и токове изградње и укршавања храмова.

Циљ дисертације је разумевање сложеног механизма који је креирао црквену уметност у Кнежевини Србији од 1830. до 1882. На тај начин ће се допринети потпунијем разумевању културног и уметничког живота Кнежевине Србије. Истовремено ће се указати на значај политичких и друштвених захтева у креирању сакралне визуелне културе. Тиме ће се допринети превазилажењу

стилских и дијалектичких погледа на српску уметност 19. века и биће креирана сложенија слика о настанку и функцији православне сакралне визуелне културе у Кнежевини Србији.

**Опис садржаја (структуре по поглављима) дисертације:** Садржај докторске дисертације « **Држава, друштво и црквена уметност у Кнежевини Србији (1830-1882)**» предвиђа њено структурирање у више поглавља: уводна разматрања, држава и креирање црквене уметности, друштво и креирање црквене уметности, црква, модели црквеног сликарства, модели црквене архитектуре, као и закључна разматрања. Овако организована структура докторске дисертације у функцији је разумевања сложеног механизма, који је учествовао у креирању црквене уметности у Кнежевини Србији 1830-1882.

**Основне хипотезе од којих ће се полазити у истраживању:**

У предложеној докторској дисертацији истакнуте су три основне хипотезе на којима ће се заснивати истраживање. Прва хипотеза је да је на креирање црквене уметности у Кнежевини Србији значајно утицала држава, кроз законске акте, државну политику, националну и владарску идеологију. Друга хипотеза је да су различити делови друштва имали значајног утицаја на креирање црквене уметности у Кнежевини Србији 1830-1882., што се огледало у приложничком и ктиторском чину, али и критици црквене уметности у јавности. Трећа хипотеза је да су битне чиниоце у формирању црквене уметности имали сликари и архитекте, који су примењујући одредђена пикторална и иконографска решења, као и архитектонске концепције креирали моделе црквеног сликарства и архитектуре.

**Методе које ће се у истраживању применити:**

Методе које ће се применити у докторској дисертацији произлазе из традиције нове историје уметности, која на комплексан начин сагледава феномене визуелне културе. То подразумева примену и комбиновање више методолошких приступа. Користи се теорија визуелне културе, која омогућава свеобухватни поглед на различите визуелне форме и разумевање ликовног/визуелног говора као

средства за изражавање актуелних друштвених и политичких порука. Од посебног значаја је и примена контекстуалног методолошког принципа, под којим се подразумева да уметничко дело настаје и функционише у одређеном временском и друштвеном контексту. Трећи метод, који ће бити примењен, произилази из теорије политичке и друштвене историје уметности Тимоти Кларка (T.J. Clark), који указује на снажне утицаје државе, друштва и политике у креирању уметничког дела. Комбиновањем наведених метода оствариће се успешна научна анализа црквене уметности у Кнежевини Србији 1830-1882.

### **Очекивани резултати и научни допринос:**

Очекивани резултати предложене докторске дисертације јесте свеобухватно разумевање целокупног процеса настанка и функције црквене уметности у Кнежевини Србији 1830-1882. Очекује се да ће бити осветљена улога државе и друштва у креирању црквене уметности и да ће се јасно указати на повезаност политике, идеологије, патронаже и црквене уметности. На тај начин биће остварен велики научни допринос, који ће допринети бољем познавању српске визуелне културе 19. века и потиснути старија тумачења уметности Кнежевине Србије. Тиме ће се допринети установљењу нових и контекстуалних основа за разумевање и проучавање српске уметности и визуелне културе 19. века.

**Закључак:** Сматрамо да је тема од велике важности за проучавање и разумевање новије српске уметности, као и да је пажљиво одабрана и научно и методолошки утемељена. Прихватамо кандидатово образложење и предлагемо да отпочене са радом.

у Београду, 20. 3. 2013.

Комисија:

др Александар Кадијевић,  
редовни професор

Филозофског

факултета у Београду

Филозофског

др Саша Брајовић, ванредни  
професор Филозофског  
Факултета у Београду

др Предраг Драгојевић,  
ванредни професор

факултета у Београду

Филозофског

др Ненад Макуљевић  
ванредни професор

факултета у Београду  
(ментор и писац реферата)

